

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**POKLICNO IN STROKOVNO
IZOBRAŽEVANJE TER POMEN MOBILNOSTI**

Branka Jarc

Ljubljana, oktober 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

DIPLOMSKO DELO

POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE
TER POMEN MOBILNOSTI

Kandidatka: Branka Jarc
Vpisna številka: 04043388
Študijski program: Visokošolski strokovni študijski program Uprava, prva stopnja
Mentor: prof. dr. Stanka Setnikar Cankar

Ljubljana, oktober 2017

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Branka Jarc, študentka »visokošolskega strokovnega študijskega programa »Uprava« prva stopnja, z vpisno številko 04043388, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE TER POMEN MOBILNOSTI.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Nina Rogina, univ. dipl. lit. komp. in prof. slov.

Ljubljana, 10.10. 2017

Podpis avtorice:

POVZETEK

Za doseganje višje ravni znanja in spretnosti ter posledično hitrejše zaposljivosti, so najpomembnejši učinkoviti in kakovostni izobraževalni sistemi. Eden večjih izzivov je tudi pridobivanje ključnih kompetenc in dvig nivoja bralne, matematične, informacijske, družboslovne in kulturne pismenosti. Izobraževanje na vseh ravneh in v vseh življenjskih obdobjih vpliva na kvaliteto življenja posameznika, s tem pa tudi družbe kot celote. Pri tem pa sta pomembna motivacija in volja za stalno izpopolnjevanje. Kljub neobveznemu srednješolskemu izobraževanju je prehodnost s primarne na sekundarno raven izobraževanja zelo visoka. Potreba po nižje kvalificirani delovni sili iz leta v leto upada in zaposlitev brez vsaj osnovnega poklica postaja vedno težja. Diplomsko delo obravnava dijake srednjih poklicnih in strokovnih šol v Sloveniji, ki odidejo v tujino na dodatno izobraževanje in praktično usposabljanje. V času okrevanja po gospodarski krizi je vsaka morebitna prednost dijakov, ki predstavljajo bodočo delovno silo, ključnega pomena za kasnejše uspešno vključevanje na trg dela. Izkušnje, ki jih dijaki prinesejo z mednarodnih mobilnosti, pa na drugi strani pripomorejo tudi k boljši agilnosti in prilagodljivosti samega trga dela. Cilji raziskave so opredeliti mobilnost in umestiti delovno silo dijakov v ekonomsko teorijo; ugotoviti dejavnike mobilnosti in predvideti delovno prakso slovenskih dijakov v tujini v prihodnosti; analizirati mednarodno mobilnost dijakov v Sloveniji in primerjati primere dobre prakse v Sloveniji, Španiji in na Finskem. Z deskriptivno metodo študija domače in tuje strokovne literature smo preverili trenutno stanje, izkušnje in postopke financiranja ter izpostavili primere dobrih praks. V obravnavani literaturi je zaznati skupno rdečo nit vseh prispevkov z opisi izkušenj: udeleženci mobilnosti se vračajo domov z izkušnjo, ki jih bo pozitivno zaznamovala za vse življenje in bi svojo izkušnjo vsekakor priporočili tudi drugim. Veliko udeležencev bi se mobilnosti z veseljem ponovno udeležilo, če bi le imeli možnost. Mobilnost in kroženje znanja sta ključna dejavnika pri napredovanju v gospodarstvu. Poleg kulturnih in jezikovnih dejavnikov na mobilnost vplivajo tudi institucionalni dejavniki. Mobilnost dijakov vpliva na državo gostiteljico na makroekonomski ravni: s povečanim povpraševanjem tuji gostje vplivajo na večjo fleksibilnost gospodarstva, vplivajo na domače povpraševanje s trošenjem za nastanitev, hrano in prosti čas. Izobraževanje in delovna praksa v tujini pospešujeta prenos tehnologije, pridobljena znanja pa se prenašajo v domače okolje. Vse to naredi udeležence bolj ozaveščene, razgledane, jezikovno podkrepljene, samozavestnejše in z boljšimi priložnostmi za delo in osebni razvoj.

Ključne besede: mednarodna mobilnost, poklicno izobraževanje in usposabljanje, program Erasmus+

SUMMARY

VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION AND THE IMPORTANCE OF MOBILITY

In order to achieve a higher level of knowledge and, consequently, faster employability, effective and efficient education systems are the most important. One of the major challenges is also acquisition of key competences and how to increase levels of reading, arithmetic, computer, social and cultural literacy. Education affects the quality of individual's life at all stages of his life as well as society as a whole. To achieve this motivation and the will for continuous improvement are play a big roll. Despite non-compulsory secondary education, the transition from primary to secondary level is very high. The need for a lower skilled workforce decreases year after year and employment without at least a basic occupation is becoming increasingly difficult. The present work is taking a closer look at students from secondary vocational and technical schools in Slovenia who take part in education and practical training abroad. In times of recovery after the economic crisis, any potential advantage of students representing a future workforce, is crucial for the subsequent successful transition into the labor market. On the other hand, students' experience from international mobility also contributes to better agility and faster adaptation of the labor market itself. The objectives of the research are to define mobility and to place the secondary school students' labor force into economic theory; to identify the factors of mobility and to foresee the work placements of Slovenian students abroad in the future; analyze the international mobility of Slovenian students and compare examples of good practice between Slovenia, Spain and Finland. Using the descriptive method of studying domestic and foreign professional literature, we examined the current situation, experiences and financing procedures, and highlighted examples of good practices. In the discussed literature, a common thread can be found among descriptions of mobility experiences: participants return home with an positive experience that will mark them all their lives and would certainly recommend their experience to others. Many participants would gladly do it again if they had the chance. Mobility and knowledge circulation are key factors in the advancement of the economy. In addition to cultural and linguistic factors, mobility is also influenced by institutional factors. Mobility of students influences the host country at the macroeconomic level: with increasing demand, foreign guests influence the economy's flexibility, affecting domestic demand with spending on accommodation, food and leisure. Education and work practice abroad accelerates the transfer of technology, while the acquired knowledge is transferred to the domestic environment. All this makes the participants better informed, knowledgeable, linguistically supported, self-confident and with better opportunities to work and develop personally.

Key words: International Mobility, Vocational Education and Training, Erasmus+ Programme

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	III
POVZETEK	V
SUMMARY	VI
KAZALO.....	VII
KAZALO PONAŽORITEV	VIII
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	IX
1 UVOD	1
2 POMEN IZOBRAŽEVANJA.....	4
2.1 CILJI DRŽAVE ZA IZOBRAŽEVANJE.....	5
2.2 DRŽAVA IN POLITIKA Država IZOBRAŽEVANJA	5
2.3 SREDNJE POKLICNO, TEHNIŠKO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE	6
3 UČNA MOBILNOST.....	7
3.1 UPORABNOST MEDNARODNIH IZKUŠENJ DIJAKOV NA TRGU DELA.....	8
3.2 CILJI IN NAMEN PROGRAMA ERASMUS+.....	8
3.3 ZGODOVINA PROGRAMA ERASMUS IN ERASMUS+	9
3.4 FINANCIRANJE MOBILNOSTI.....	11
4 DOBRE PRAKSE DOMA IN V TUJINI	13
5 NOVE SMERNICE NA PODROČJU MOBILNOSTI V POKLICNEM IZOBRAŽEVANJU...	17
6 MEDNARODNA UČNA MOBILNOST SLOVENSКИH DIJAKOV	18
6.1 MOBILNOST NA FINSKO.....	19
7 MOBILNOST V ŠPANIJO.....	21
7.1 MOBILNOST V PRIHODNOST	21
8 UČNA MOBILNOST VEDNO BOLJ POMAMBNA.....	23
8.1 OVIRE UČNE MOBILNOSTI MLADIH	23
9 ANALIZA.....	25
9.1 PREVERJENJE HIPOTEZ ter ugotovitev in predlogi izboljšav.....	25
10 ZAKLJUČEK.....	27
LITERATURA IN VIRI	29

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO TABEL

Tabela 1:Razlogi, cilji in učinki mobilnosti in opravljanja prakse v tujini	14
Tabela 2:Pregled mobilnosti slovenskih srednjih šol 2010-2014	19
Tabela 3:Pregled mobilnosti na SPSŠB Ljubljana 2010-2014.....	20
Tabela 4:Pregled mobilnosti na SPSŠB Ljubljana 2010-2014.....	21

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

CMEPIUS	Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja
ECVET	Evropski kreditni sistem za področje poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja
EK	Evropska komisija
EU	Evropska unija
MOVIT	Zavod za razvoj mobilnosti mladih
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
PIU	Poklicno izobraževanje in usposabljanje
PUD	Praktično usposabljanje z delom
RS	Republika Slovenija
UNESCO	Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo
VŽU	Vseživljenjsko učenje

1 UVOD

Diplomsko delo se nanaša na dijake srednjih poklicnih in strokovnih šol v Sloveniji, ki odidejo v tujino na dodatno izobraževanje in praktično usposabljanje. V času okrevanja po gospodarski krizi je vsaka morebitna prednost dijakov kot bodoče delovne sile ključnega pomena za kasnejše uspešno vključevanje na trg dela. Izkušnje, ki jih dijaki prinesejo z mednarodnih mobilnosti, pa na drugi strani pripomorejo tudi k boljši agilnosti in prilagodljivosti samega trga dela.

Cilji se v okviru EU uresničujejo z večanjem mobilnosti, in sicer s pomočjo številnih programov EU za mobilnosti dijakov, študentov, strokovnih delavcev, raziskovalcev in zaposlenih v podjetjih. Najbolj prepoznaven je vsekakor program Erasmus+.

Dijaki, ki se izobražujejo oziroma usposabljaajo v tujini, povečujejo heterogenost proizvodov, saj s pridobljenim znanjem in izkušnjami povečujejo svojo vrednost. Tudi s pripravljenostjo na odhod v tujino pokažejo, da so prodorni in so se pripravljene udeleževati tudi kasneje, ko bodo aktivni na trgu delovne sile.

Za doseganje višje ravni znanja in posledično hitrejšo zaposljivost so najpomembnejši učinkoviti in kakovostni izobraževalni sistemi. Eden večjih izzivov je tudi pridobivanje ključnih kompetenc in dvig nivoja bralne, matematične, informacijske, družboslovne in kulturne pismenosti. Tovrstne kompetence ne predstavljajo končnega cilja formalnega izobraževanja, so pa osnova in predpogoj za uspešno socialno vključenost. Za to pa so potrebni izobraževalni programi, ki se pravočasno odzivajo na spremembe v družbi ter predvsem v gospodarstvu. Pomembno vlogo pri tem igrajo tudi finančni viri, ki sledenje spremembam in nenehen razvoj izobraževanja tudi omogočajo. Ključno je tudi spremljanje in spodbujanje učinkovitosti izobraževanja ter nenehno preverjanje usklajenosti programov izobraževanja s potrebami trga dela. Izobraževanje na vseh ravneh in v vseh življenjskih obdobjih vpliva na kvaliteto življenja posameznika, posledično pa tudi družbe kot celote. Pri tem pa sta zelo pomembna motivacija in volja za stalno izpopolnjevanje. Kljub neobveznemu srednješolskemu izobraževanju je prehodnost s primarne na sekundarno raven izobraževanja zelo visoka. Potreba po nižje kvalificirani delovni sili iz leta v leto upada in zaposlitev brez vsaj osnovnega poklica postaja vedno težja.

Izid na trgu delovne sile je odvisen tako od institucionalnih in socioloških kot tudi od tržnih sil. Ponudba in povpraševanje na trgu delovne sile vplivata na oblikovanje cen in alokacijo delovne sile. Cilj podjetij je maksimizacija dobička, zato si želijo čim bolj produktivnega in učinkovitega delavca. Na drugi strani pa posameznik skuša maksimirati svoj dohodek, zato išče delodajalca, pri katerem bo svoje znanje in veščine lahko kar najbolje unovčil.

V diplomskem delu smo upoštevali naslednje predpostavke.

Predpostavljamo, da srednje šole želijo sodelovati v projektih mednarodne mobilnosti, ker to predstavlja konkurenčno prednost pred sorodnimi šolami. Dijaki, ki so vključeni v projekte mobilnosti, so zaradi pridobljenih novih izkušenj lažje zaposljivi in bolje opremljeni za vključitev v aktivno prebivalstvo.

Predpostavljamo tudi, da v Sloveniji narašča zanimanje za mednarodno mobilnost in pridobivanje izkušenj v tujini zaradi boljših referenc in kompetenc tako za nadaljnje izobraževanje kot tudi zaradi lažjega vključevanja na trg dela.

V prvem delu smo s pomočjo strokovne literature raziskali področje mobilnosti dijakov, s poudarkom na postopkih mednarodnih projektov mobilnosti s Finsko ter naredili primerjavo z Španijo. Teoretični in praktični vidik finskega primera dobre prakse smo primerjali s primerom slovenske srednje poklicne šole. Preverili smo vire financiranja v izobraževalnih ustanovah, s poudarkom na mednarodnih projektih. V zadnjem delu pa smo podali ugotovitve in mnenje o mednarodnih projektih mobilnosti dijakov. Glavni namen diplomskega dela je prispevati k ozaveščanju o pomembnosti mednarodne mobilnosti, izmenjav in praktičnega usposabljanja v tujini. Agilnost izobraževalnega sistema in prilagodljivost trgu dela je ključnega pomena za dvig produktivnosti v gospodarstvu ter posledično večje zaposlovanje. Spodbujanje mednarodne mobilnosti dijakov je ključnega pomena za njihovo nadaljnjo pot. Preverili smo vire financiranja in finančne dotacije za bivanje v tujini.

Z raziskavo smo ugotavljali, kako se dijaki znajdejo v tujem okolju ter katera ključna znanja in kompetence usvojijo na osebni ter strokovno-praktični ravni. Preverili smo skladnost usvojenih znanj s potrebami trga dela.

V primerjavo smo vključili primer dobre prakse slovenske poklicne srednje šole. Preverili smo, ali so dijaki, ki so se udeležili mobilnosti, po izkušnji bolj samozavestni, kompetentni, ali pridobijo dodatna znanja in so tako konkurenčnejši od vrstnikov, ki se mobilnosti niso udeležili.

Cilji raziskave so:

- Opredeliti mobilnost in umestiti delovno silo dijakov v ekonomsko teorijo.
- Ugotoviti dejavnike mobilnosti.
- Analizirati mednarodno mobilnost dijakov v Sloveniji.
- Primerjati primere dobre prakse v Sloveniji in na Finskem.
- Primerjati Finsko in Španijo.

Naš cilj je raziskovati in ugotoviti, kako poteka mobilnost, podati primer dobre prakse v Sloveniji ter pripraviti predloge za izboljšave. Hipoteze smo preverili s študijo strokovne literature o mobilnosti, poklicnem in strokovnem izobraževanju. Analizirali smo obdobje 2010–2014. Projekti za leti 2015 in 2016 še niso zaključeni, s tem pa tudi statistični podatki še niso na voljo. Predstavili smo mednarodno primerjavo na primeru finske izmenjave dijakov ter celoten postopek primerjali z našim sistemom. Med raziskovanjem smo ugotavljali tudi finančno razpoložljivost in podali ugotovitve o povečanju oz. zmanjšanju sredstev, ki so na voljo. Izobražena in prilagodljiva delovna sila je ključnega pomena za rast produktivnosti in zaposlovanja. Gospodarstvo s prožno delovno silo uspešno rešuje strukturne težave. Prenos znanja spodbuja inovacije, mobilnost delovne sile bolje razporeja delovno silo in prispeva k boljšemu koriščenju človeških virov. Kotb primerjavo smo vzeli še španijo, kjer smo ugotavljali in primerjali s finsko mobilnostjo+.

HIPOTEZE:

1. hipoteza: Učitelji in dijaki so ustrezno obveščeni o možnostih mednarodne mobilnosti programa Erasmus+.

2. hipoteza: Učitelji in dijaki imajo pozitivne izkušnje z mednarodno mobilnostjo Erasmus+.

3. hipoteza: Postopki priprave in izvedbe mobilnosti v slovenskih srednjih poklicnih šolah so primerljivi s finskimi. Ter primerjava z španijo.

Uporabili smo opisno oz. deskriptivno metodo s študijo različne domače in tuje strokovne literature. Za predstavitev teoretičnih osnov smo uporabili strokovne članke, publikacije, knjige, internetne vire ter statistične podatke. Primerjali smo finski primer dobre prakse mobilnosti s slovenskim (izkušnje, izboljšave, financiranje). Izpostavili smo tri ključne hipoteze, ki smo jih med raziskavo preverili.

2 POMEN IZOBRAŽEVANJA

Izobraževanje postaja vse bolj pomembno področje z vidika družbenega ter individualnega razvoja, saj tako pripomore k boljšemu razumevanju in spodbujanju gospodarske rasti ter izboljšanju socialne kohezije in zmanjševanju družbene neenakosti in s tem k večji družbeni blaginji. Z vse večjim pomenom izobraževanja in znanja pa prihajajo tudi različni izzivi. (Sentočnik S. , 2013)

Ob prednostnih, ki jih prinaša globalizacija, bo treba tudi v okviru izobraževalne politike poiskati odgovore na določene izzive.

Analize OECD kažejo, da se najbolj očitne spremembe dogajajo na področju izobraževanja. To se kaže na obsegu populacije, ki je vključena v šolanje (OECD, 2016) – v vseh državah EU namreč narašča število šolajočih, tudi na terciarni ravni. Povečanje izobrazbene ravni je tudi eden od ciljev EU. Posedovanje določenega znanja (Therborn, 1995) vpliva na določanje položaja posameznika v družbi in omogoča delovanje posameznika kot subjekta družbenega dogajanja. Prav zato je posedovanje in oblikovanje znanja neposredno povezano z družbeno močjo – saj so samo tisti, ki vedo, lahko subjekt družbenega dogajanja. Prenos znanja je eden od vitalnih procesov ohranjanja in razvoja človeške družbe ter hkrati eden najbolj dinamičnih elementov sodobnih družb. Institucije, prek katerih posameznik zadovoljuje svoje interese, vse bolj nadzorujejo vse večji del njegovega življenja. Izobraževanje in raziskovanje bosta v družbeni prihodnosti odločilno vplivala na razvoj posameznika in družbe, zato morata biti center načrtovanja politik tudi na drugih področjih življenja in ne le eden od sektorjev. To pa posledično zahteva, da se področji odpreta. Prihodnost bo verjetno prinesla še večjo raznolikost in fleksibilnost in s tem tudi večjo kompleksnost izobraževanja.

Pomembno je krepiti povezanost področij izobraževanja, raziskovanja in inovacij. Toda brez vključevanja mehanizmov, ki bodo zagotavljali možnost vključevanja v ta trikotnik, se lahko zgodi izključevanje velikega dela potencialov.

Cilji kakovosti, dostopnosti, odprtosti dobivajo v družbi prihodnosti povsem nove oblike, nove vsebine. Šola v družbi prihodnosti ne more uspešno uresničevati svojih funkcij tudi na področju multikulturalizma ter odpravljanja družbene neenakosti, če obstaja samo prostor za posredovanje znanja in ne tudi prostor za ustvarjanje novega. Ustvarjalnost in inovativnost sta perspektivi za prihodnje družbe. Sistem izobraževanja bo moral upoštevati in dodajati principe organizacijskih oblik dela, s katerimi bosta spodbujanje ustvarjalnosti in razvoj kompetenc uvrščena v središče izobraževalnega dela. Samo tako lahko šola doseže motiviranost in zavzetost učencev za usvajanje in pridobivanje novega inovativnega, bolj učinkovitega znanja (Vilič Klenovšek, 2001).

2.1 CILJI DRŽAVE ZA IZOBRAŽEVANJE

»Učenje je večplasten pojem in proces, ki dobiva ob sodobnih spoznanjih nove pomene in vloge v človekovem življenju.«

Uporablja se kot najširši pojem za pridobivanje znanja, sposobnosti, spretnosti in vrednot, ki lahko poteka bolj ali manj organizirano, namerno ali priložnostno (Vilič Klenovšek, 2001). In tako je po UNESCO učenje definirano kot »vsaka sprememba v vedenju, informiranosti, znanju, razvijanju stališč, spretnostnih ali zmožnostih, ki je trajna in ki je ne moremo pripisovati rasti ali razvoju podedovanih vedenjskih vzorcev« (UNESCO, 1993).

2.2 DRŽAVA IN POLITIKA DRŽAVA IZOBRAŽEVANJA

Država preko svojih politik posreduje na posamezna področja, s socialno politiko na področje šolstva in izobraževanja, in tako zagotavlja temeljne človekove pravice in svoboščine posameznega državljana. V moderni državi namreč sistem temelji na načelih demokratičnosti, enakih možnostih in avtonomnosti, ki so utemeljena v človekovih pravicah in svoboščinah in pojmu pravne države. Vendar mora poleg formalnih pravic država zagotavljati tudi substancialne pravice, ki jih morajo biti deležni vsi posamezniki, ne glede na spol, raso, versko prepričanje, kulturno poreklo.

V Splošni deklaraciji človekovih pravic so v 1. točki 26. člena navedene naslednje pravice:

1. Vsakdo ima pravico do izobraževanja. Izobraževanje mora biti brezplačno vsaj na začetni stopnji. Šolanje na začetni stopnji mora biti obvezno. Tehnično in poklicno šolanje mora biti splošno dostopno. Višje šolanje mora biti na osnovi doseženih uspehov vsem enako dostopno.
2. Izobraževanje mora biti usmerjeno k polnemu razvoju človekove osebnosti in utrjevanju spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Pospeševati mora razumevanje, strpnost in prijateljstvo med vsemi narodi in med rasami in verskimi skupinami ter pospeševati dejavnost Združenih narodov in ohranitev miru.
3. Starši imajo prednostno pravico pri izbiri vrste izobraževanja svojih otrok.

Na podlagi navedenega ima pravico do izobrazbe vsak otrok oziroma posameznik in nihče mu ne more tega prepričati ali odvzeti. Da pa bi bilo vse to zagotovljeno, mora država to opredeliti z Zakonom o izobraževanju (Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1), 2006) (Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1), 2006), prav tako pa mora zakonsko urediti in omogočiti ustanavljanje zasebnih vrtcev in šol, če se za to kaže interes s strani ponudnikov ali s strani staršev. Ta dolžnost države izhaja iz mednarodnih dokumentov, kot je Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah. S tem staršem zagotavljajo, da lahko za svoje otroke izberejo tudi šole, ki jih ni ustanovila javna oblast, vendar morajo vzgojno-izobraževalne ustanove ustrezati

minimalnim standardom, ki jih določi in predpiše država, in biti v skladu z veljavno zakonodajo. Država torej staršem nudi svobodno izbiro glede izobraževanja njihovih otrok. Zato je cilj države, da poskuša povečati možnosti čim večjega vključevanja posameznega dela populacije v vzgojno-izobraževalni proces, po drugi strani pa se mora biti posameznik pripravljen brez prisile vključiti v izobraževalni proces ter si s tem zagotoviti večjo stopnjo izobrazbe ter kulturno pismenost, kar mu bo na njegovi nadaljnji življenjski poti odprlo več možnosti predvsem pri iskanju zaposlitve (MIZŠ, 2017). Država mora zagotoviti svobodno izbiro glede izobraževanja in si prizadevati, da dvigne odstotek udeležencev v samem procesu izobraževanja, prav tako pa mora zagotoviti in povečati možnost varstva vzgoje in izobraževanja drugačnih otrok, otrok s posebnimi potrebami, saj v nobeni deklaraciji kakršnih koli pravic ni omenjeno, da ti otroci nimajo pravic – ravno nasprotno, vsi otroci imajo pravice do izobraževanja ne glede na njegove fizične, umske sposobnosti. Za boljši vzgojni, predvsem pa izobraževalni proces mora država vzpostaviti mehanizme za uveljavljanje pluralizma in možnosti izbire na vseh ravneh, tako na ravni predšolskih, kot tudi na ravni šolskega kurikula (Sentočnik S. , 2013).

2.3 SREDNJE POKLICNO, TEHNIŠKO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

V primerjavi z obveznim osnovnošolskim izobraževanjem srednješolsko ni obvezno. So pa zagotovljeni pogoji, da vsakemu posamezniku na podlagi njegovih uspehov in enakih kriterijev omogočajo izobraževanje na višji stopnji. Srednja poklicna izobrazba omogoča dijaku tako nadaljevanje na višjo stopnjo izobraževanja kot tudi neposreden prehod na trg dela. Posamezniku je prepuščena odločitev, ali želi zaposlitev s srednjo šolo in takojšnji dohodek ali pa dodatno znanje in boljše delovne pogoje kasneje na njegovi karierni poti.

Pridobljena srednješolska izobrazba je zagotovo mejnik, ki posamezniku lahko pomaga ostati v procesu vseživljenjskega učenja in narediti večje korake pozneje v življenju. Nekaterim vedno ne uspe doseči te stopnje v mladosti, zato je so srednješolski programi na voljo tudi odraslim. Izobraževalci odraslih naj pri snovanju kurikulumov programov upoštevajo njihove potrebe, interese in tudi ovire, s katerimi se lahko soočajo. Ni dovolj, da s kar najmanjšimi vložki prilagodijo programe iz rednega izobraževalnega sistema. Pridružijo naj se svetovalci v svetovalnih središčih za izobraževanje odraslih, saj so vsakodnevno v stiku z ljudmi in poznajo njihove potrebe. Sodelujejo naj tudi podjetja in druge organizacije, zbornice, ki bodo pripomogli k zasnovi učinkovitejših programov, kar zadeva potrebe gospodarstva.

Snovalci politike pa naj postavijo tiste vzvode, ki izobražujejo zaposlene, financiranje razvojnih, inovativnih rešitev učenja z upoštevanjem izobraževalnega sistema, npr. (so)financiranje izobraževalnih organizacij, štipendijski skladi, olajšave za podjetja.

3 UČNA MOBILNOST

Projekti mobilnosti lahko trajajo 1 ali 2 leti in organizacije lahko zaprosijo za dotacijo (oziroma nepovratna sredstva, kot se od letošnjega razpisa dalje pravilno imenujejo prejeta finančna sredstva v programu Erasmus+) za izvedbo katere koli izmed navedenih mobilnosti.

Učna mobilnost dijakov:

- praktično usposabljanje dijakov v tujini (na izobraževalni ustanovi ali v podjetju) v obdobju od 2 tednov do 12 mesecev (možnost lahko izkoristijo tudi dijaki, ki so pred kratkim zaključili usposabljanje ali šolanje – usposabljanje morajo izvesti v času 1 leta po zaključku šolanja) (CMEPIUS, 2017).

Mobilnost zaposlenih:

- izvedba poučevanja in/ali usposabljanja na sorodni organizaciji PIU v tujini oz. vabljen predavatelj iz tujine v Sloveniji,
- usposabljanje zaposlenih (v obliki delovne prakse ali izobraževalnega obiska na delovnem mestu/opazovanja (»*job shadowing*«) v tujini v podjetju ali na drugi PIU organizaciji) (CMEPIUS, 2017).

Vzpodbujane so bile predvsem aktivnosti usposabljanja, sledenja in poučevanja na organizaciji v tujini, med tem ko udeležba na organiziranih strukturiranih tečajih v tujini od razpisa 2016 dalje ni več upravičena aktivnost.

Sredstva so namenjena mobilnosti osebja, ki se ukvarja s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, vključno s podpornim osebjem, vodstvenim kadrom in svetovalnim osebjem, kakor tudi mentorji. Mobilnost osebja lahko traja od najmanj 2 dneva do največ 2 mesecev, pri čemer čas potovanja ni vštet v trajanje mobilnosti. (CMEPIUS, 2017)

Prijavo lahko odda vsaka organizacija, ki aktivno sodeluje v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Podrobnosti o teh aktivnostih, vključno s trajanjem in kriteriji upravičenosti se nahajajo v *Vodniku za prijavitelje* vsakoletnega razpisa programa. Organizacija lahko prijavi samo en projekt mobilnosti v PIU na razpisno leto, lahko pa je istočasno koordinatorica oziroma članica nacionalnega konzorcija (CMEPIUS, 2017).

V današnji globalni in konkurenčni družbi mednarodna mobilnost postaja vedno bolj aktualna tema. Z vidika povečevanja konkurenčnosti in zaposljivosti mladih so najbolj oglaševani in spodbujani mednarodna sodelovanja, učna mobilnost ter internacionalizacije v celotni strukturi izobraževanja, še zlasti na nivoju terciarnega izobraževanja.

Mobilnost je ena ključnih mehanizmov za doseganje petih evropskih ciljev do leta 2020, saj naj bi EU t. i. pametno rast dosegala prav z mobilnostjo mladih, s pomočjo katere bodo bolje pripravljeni na trg dela. Evropska unija s pomočjo Erasmus+ in predhodnih programov (Leonardo da Vinci in drugi podprogrami programa VŽU) mednarodno

mobilitnost močno podpira tudi s finančnimi sredstvi. Da bi bili lahko mladi kot bodoča delovna sila čim bolj mobilni, je tudi eden ključnih evropskih ciljev (CMEPIUS, 2017).

Večina dijakov meni, da tako pridobljena izkušnja doprinese veliko novega znanja: predvsem poznavanje tujega jezika, poznavanje novih kultur ter napredek na področju osebnostne rasti in razvoja. Prav tako pridobijo ključne spretnosti: samostojnost, neodvisnost in socialne kompetence, za katere tudi delodajalci menijo, da so najpomembnejše.

Vendar je, kot, navaja (Čelebič, 2008), poleg obsega mednarodne mobilnosti dijakov in pedagoškega osebja pomembna tudi njena kakovost. Za doseganje večjih pozitivnih učinkov mobilnosti je priporočljivo, da srednje šole natančno opredelijo cilje mobilnosti, vse dejavnosti skrbno načrtujejo in jih vključijo v svoje strategije. Pomembno je tudi, da se pomena kakovosti mobilnosti zavedajo oboji – zaposleni in dijaki – ter ustrezno spremljajo novosti in izpolnjujejo kazalnike kakovosti.

3.1 UPORABNOST MEDNARODNIH IZKUŠENJ DIJAKOV NA TRGU DELA

Do nedavnega se je kakovost v izobraževanju merila na podlagi značilnosti primarnih dejavnikov, kot so usposobljeni učitelji, ustrezni šolski viri in kurikul. Zaradi hitre ekspanzije novih tehnologij in s tem tudi globalizacije pa se je proti koncu prejšnjega stoletja začela razprava tudi o tem, ali obstoječe izobraževalne strukture mlade dejansko ustrezno pripravijo na nove zahteve njihovega bodočega življenja in dela, vedno več šol in univerz je svojo pozornost začelo usmerjati na kakovost rezultatov in učinkov svojega dela – torej znanje in usposobljenost svojih učencev. Trg dela, politični odločevalci in tudi izobraževalci bi potrebovali širše merjenje izobraževalnih dosežkov ter širši konceptualni okvir, ki bi medsebojno povezal različne rezultate v skupno celoto (Fister, 2016).

3.2 CILJI IN NAMEN PROGRAMA ERASMUS+

Cilji in namen programa ERASMUS+ so:

- Izboljšanje ravni ključnih kompetenc in spretnosti mladih, vključno z mladimi z manj priložnosti ter spodbujati njihovo udeležbo v demokratičnem življenju v Evropi in na trgu dela. Pomembno vlogo imajo tudi aktivno državljanstvo, medkulturni dialog, socialna vključenost in solidarnost. Program želi to doseči z več priložnosti za učno mobilnost mladih in tistih, ki so dejavni v mladinskem delu ali mladinskih organizacijah, ter mladinskih voditeljev in delavcev, kot tudi z okrepljenimi povezavami med področjem mladine in trgom dela.
- Spodbujanje večje kakovosti mladinskega dela. Program želi to doseči z okrepljenim sodelovanjem med organizacijami na področju mladine in tudi z organizacijami in ustanovami na področju izobraževanja, poklicnega usposabljanja, športa ali trga delovne sile.
- Dopolnjevanje reforme politik na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter podpiranje razvoja znanja in mladinske politike, ki temelji na dejstvih, priznavanju neformalnega

in priložnostnega učenja, boljši uporabi orodij Unije za preglednost in priznavanje ter na širjenju dobrih praks.

- Okrepitev mednarodne razsežnosti mladinskih dejavnosti ter vloge mladinskih delavcev in organizacij kot podpornih struktur za mlade, ki dopolnjujejo zunanje delovanje Unije; program želi to doseči s spodbujanjem mobilnosti in sodelovanja med Unijo, zainteresiranimi partnerskimi državami in mednarodnimi organizacijami ter s ciljno usmerjeno krepitevijo zmogljivosti v partnerskih državah.

3.3 ZGODOVINA PROGRAMA ERASMUS IN ERASMUS+

Evropski svet je o prvi različici programa Erasmus odločal leta 1986 in ga začel izvajati leta 1987. V tistem trenutku je bil glavni cilj programa Erasmus doseči razvoj kadrov, ki bodo imeli izkušnje z ekonomskimi in družbenimi pogoji v drugih državah članicah. Cilj je bil tudi povečati število institucij, na katerih potekajo študentske izmenjave. V tem času je Erasmus nudil štipendije za mobilne študente v okviru omrežij oddelkov v programu za meduniverzitetno sodelovanje. Drugi vidik Erasmusa je bilo financiranje projektov, ki so skušali prispevati k povečanju mobilnosti (CMEPIUS, 2011).

Predhodnik programa Erasmus+ je bil v obdobju 2007–2013 program Vseživljenjsko učenje (VŽU), ki je bil vzpostavljen s sklepom, sprejetim pri Evropskem parlamentu in Svetu 15. 11. 2006. Razdeljen je bil v več sektorskih podprogramov: Erasmus za visoko šolstvo, Leonardo da Vinci za poklicno izobraževanje in usposabljanje, Comenius za šolska partnerstva, Gruntvig za izobraževanje odraslih ter Jean Monnet za evropsko integracijo na področju šolstva. V letu 2011 je Evropska komisija pripravila poročilo, s katerim je predlagala enoten program za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport za obdobje 2014–2020, ki bi imel bolj preprosto in učinkovito obliko. Program se je na začetku imenoval »Erasmus za vse«, nato pa so ime spremenili v Erasmus+. Program odraža prednostne naloge strategije Evropa 2020 in njene vodilne pobude – strateškega okvira za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020) ter strategije EU za mladinsko politiko in zunanjepolitične prednostne naloge Evropske unije.

Erasmus+ je program EU za sodelovanje na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa za obdobje 2014–2020. V program so vključene tudi akcije programa Jean Monnet kot samostojno nespremenjeno področje za razvoj odličnosti raziskav in evropskih integracij v visokem šolstvu.

Program Erasmus+ je namenjen izboljšanju spretnosti in zaposljivosti mladih ter posodobitvi izobraževanja, usposabljanja in mladinskega dela. Sedemletni program razpolaga s proračunskimi sredstvi v višini 14,7 milijarde evrov, s čimer želi EU več kot 5 milijonom Evropejcev omogočiti študij, usposabljanje, pridobivanje delovnih izkušenj ali opravljanje prostovoljnega dela v tujini (CMEPIUS, 2017).

V Sloveniji za izvajanje programa skrbita dve nacionalni agenciji: CMEPIUS – Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, ki pokriva področja

izobraževanja, usposabljanja in športa, ter MOVIT – Zavod za razvoj mobilnosti mladih, ki pokriva področje mladine (CMEPIUS, 2017).

Program podpira tri ključne aktivnosti.

Ključni ukrep 1 (KA1): Učna mobilnost posameznikov

Projekti učne mobilnosti omogočajo udeležencem izkušnjo v tujini, kar prinaša dolgoročne pozitivne učinke za njihov osebni in strokovni razvoj. Spodbujajo mobilnost posameznikov, tako mladih – za namen študija, usposabljanja, prostovoljnega dela – kot tudi vseh strokovnih delavcev, vključenih v proces izobraževanja na različnih nivojih – za namen poučevanja, izobraževanja, usposabljanja ali študijskega obiska.

Glavni cilj projektov mobilnosti je omogočiti udeležencem pridobitev znanja, spretnosti in izkušenj, ki prinašajo dodano vrednost njihovem izobraževanju ali delu doma.

Poleg neposrednih vplivov na posameznike naj bi aktivnosti znotraj projektov mobilnosti prinesle pozitivne spremembe in razvojne premike znotraj institucij oz. organizacij, ki so v projekte vključene, ter ne nazadnje tudi inovacije in reforme samih sistemov izobraževanja.

V praksi poznamo dve vrsti mobilnosti, fizično in virtualno.

Fizična mobilnost pomeni fizično preselitev v državo, ki ni država stalnega prebivališča, zaradi študija, usposabljanja ali neformalnega oziroma priložnostnega učenja; lahko ima obliko pripravništva, vajeništva, mladinskih izmenjav, prostovoljstva, poučevanja ali udeležbe na strokovnem usposabljanju in lahko vključuje pripravljalne dejavnosti, kot je usposabljanje v jeziku gostitelja, kot tudi dejavnosti pošiljanja, gostovanja in nadaljnje dejavnosti.

Virtualna mobilnost pomeni sveženj dejavnosti, podprtih z informacijsko in komunikacijsko tehnologijo (portal eTwinning), vključno z e-učenjem, organiziranim na institucionalni ravni, ki uresničujejo ali olajšujejo nadnacionalne in/ali mednarodne izkušnje sodelovanja v okviru poučevanja in/ali učenja (CMEPIUS, 2017).

Ključni ukrep 2 (KA2): Strateška partnerstva in prenos dobrih praks

Omogoča projektno sodelovanje z namenom dviga ravni kakovosti poučevanja, usposabljanja, učenja ter mladinskega dela, modernizacije institucij in inovacije družbe. V projektih sodelujejo organizacije s področja izobraževanja in usposabljanja, mladinskega sektorja ter podjetja, javni organi in druge organizacije, ki so dejavne na različnih področjih izobraževanja in usposabljanja.

Aktivnosti znotraj KA2 morajo prinašati dolgoročne pozitivne učinke na sodelujoče organizacije, politične sisteme in tudi posameznike, ki so neposredno ali posredno vključeni v projekte. Projekti morajo na sistemski ravni sprožiti modernizacijo in krepitev

sistemov izobraževanja, usposabljanja in mladine za odzivanje na sodobne izzive (zaposljivost, gospodarska stabilnost in rast, aktivno sodelovanje v družbi).

Namen aktivnosti je spodbuditi razvoj, prenos in izvajanje inovativnih praks na organizacijski, lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni.

Ključni ukrep 3 (KA3): Podpora za reformo politik

Reforma politik je usmerjena v krepitev orodij in učinka odprtih metod koordinacije in izvajanje strategije Evropa 2020. Poudarek je na krepitvi podlag za oblikovanje politik in izmenjavi dobrih praks. Podpora vključuje izvajanje orodij za transparentnost in preglednost v EU (ECTS, ECVET, EUROPASS, YOUTHPASS), izvedbo mednarodnih raziskav in podporo posebnim procesom, kot so bolonjski (visoko šolstvo) in kopenhagenski (poklicno izobraževanje in usposabljanje)

3.4 FINANCIRANJE MOBILNOSTI

Za program Erasmus+ je v finančni perspektivi 2014–2020 skupaj namenjenih 14,7 milijard evrov, ki so v celoti financirana iz proračuna Evropske unije. Sredstva so razdeljena med posamezne ključne ukrepe oziroma aktivnosti. Največji del, 77,5 % vseh sredstev, je namenjen šolskemu izobraževanju in usposabljanju, 10 % gre za področje mladine, 3,5 % za Jamstveno shemo za študentska posojila, slaba dva odstotka pa še programu Jean Monnet in področju športa ter administrativnim in upravnim stroškom vodenja programa in nacionalnih agencij (Evropski parlament, 2013).

Znotraj področja šolskega izobraževanja in usposabljanja se sredstva nadalje delijo med visokošolsko izobraževanje s 43 %, 22 % gre za poklicno izobraževanje in usposabljanje, 15 % za šolsko izobraževanje ter 5 % za področje izobraževanja odraslih.

Za razliko od predhodnega programa VŽU so vsi zneski dotacije oziroma nepovratnih sredstev v obliki stroška na enoto, ali pogovorno »pavšala«. Upravičencem tako za sama dokazila o upravičenih stroških ni več treba zbirati posameznih računov (seveda pa je to še vedno potrebno za interno računovodstvo, ki se mora držati nacionalne zakonodaje in računovodskih standardov). Vseeno pa to pri vodenju projektov za organizacije prejemnice predstavlja precejšnjo poenostavitev in manj birokracije. Vse aktivnosti (razen nekaterih izjem pri izrednih stroških) so tudi 100-odstotno financirane, vsaj administrativno gledano. Zneskov torej ni treba množiti s faktorjem 0,8 (80-odstotno sofinanciranje), kot je bilo to pravilo v programu VŽU. So pa predvideni zneski praviloma že ustrezno zmanjšani, tako da pogosto izvedbe posameznih aktivnosti ne pokrijejo v celoti. S strani nacionalne agencije in Evropske komisije gre še vedno za sofinanciranje in se predpostavlja, da bi organizacija aktivnosti izvajala tudi, če teh sredstev ne bi prejela (CMEPIUS, 2016).

Poglejmo še financiranje za ključni ukrep 1 (KA1) – mobilnost v poklicnem izobraževanju in usposabljanju s strani končnega deležnika, torej udeleženca mobilnosti – dijaka ali strokovnega delavca. Za razliko od podprograma Leonardo Da Vinci (LdV) v programu

VŽU, kjer je obstajala tudi možnost prijave posameznika, je v programu Erasmus+ mogoča le prijava organizacije. Če so se prijavnice v LdV delile na osebje in dijake, se v KA1 oddaja ena prijavnica za celotno organizacijo, tako za dijake kot za zaposlene.

Posebnost ključnega ukrepa 1 je, da se prijavlja organizacija le kot pošiljateljica. V praksi to pomeni, da bi se lahko zgodilo, da v posameznem letu šola le pošilja, ali pa le sprejema, če sama oziroma njena partnerska organizacija ni uspešna na razpisu. Ker organizacija torej sredstva prejme le za pošiljanje dijakov in osebja, šole sklenejo dvostranske dogovore o sodelovanju, kjer se praviloma dogovorijo za vzajemno pomoč. Kolikor dijakov pošljejo, jih po navadi tudi sprejmejo.

Nepovratna sredstva oziroma prejeta dotacija praviloma v celoti zadostuje za kritje vseh stroškov poti, zavarovanja, bivanja in prehrane, kar je pri dijakih srednjih poklicnih in strokovnih šol še posebej pomembno, saj dijaki pogosto prihajajo iz socialno šibkejših družin in bi dodatno finančno breme dijake oziroma njihove starše odvrnilo od udeležbe. Najpogostejša praksa med poklicnimi in strokovnimi šolami je, da koordinatorji uredijo vse potrebno glede poti, nastanitve in prehrane, za morebitne obroke, ki jih ni mogoče zagotoviti, ter nekaj malega žepnine pa dijak prejme nakazano na svoj račun pred pričetkom mobilnosti (CMEPIUS, 2016).

Enako velja tudi za mobilnosti strokovnega osebja, le da pri osebju žepnino nadomestijo dnevnice ter povračilo morebitnih dodatnih izdatkov za pot preko potnih nalogov.

4 DOBRE PRAKSE DOMA IN V TUJINI

Praktično usposabljanje z delom (PUD) je most med izobraževanjem ter trgom delovne sile. Predstavlja vezni člen med izobraževalno institucijo, strokovnim osebjem, dijaki ter podjetjem. Opravljanje delovne prakse v domačih podjetjih predstavlja izkušnjo in pogosto prvi stik s trgom dela. Opravljanje delovne prakse v tujini pa je pustolovščina in nova dogodivščina, enkratna življenjska izkušnja – na poklicni in osebni ravni.

Pomembno je sodelovanje med izobraževalnimi institucijami ter podjetji, tako doma kot v tujini. Za boljše doseganje rezultatov in boljšo konkurenčnost ter kompetentnost je ključnega pomena, da se dijakom, bodočim delavcem, v čim večji meri predstavi in preda najnovejše znanje in najučinkovitejše spretnosti. Dijaki se lahko vključijo v delovno prakso v tujini za obdobje od dveh tednov do enega leta. V povprečju trajajo mobilnosti slovenskih dijakov med 10 in 28 dnevi (CMEPIUS, 2016).

V tem času pridobijo ključne kompetence, spoznajo in razširijo poznavanje procesa dela ter v praksi uporabijo znanje, ki so ga pridobili v času izobraževanja. Pomembno je, da po končani praksi nadaljujejo z izobraževanjem ter s tem pridobijo še bolj poglobljen pregled nad posameznim delom svojega poklica. Poleg strokovnega znanja pridobijo tudi samozavest, znanje tujega jezika in kulturno širino. Praviloma ob povratku povejo, da bi se mobilnosti z veseljem ponovno udeležili. Praksa ponuja tudi priložnost za primerjavo med sistemi in načini dela obeh držav, omogoča pa tudi prenos dobrih praks tako v šolski proces kot tudi v delo podjetja, v katerem se kasneje zaposlijo.

Prednosti, ki jih prinaša praksa v tujini:

- Dviguje samozavest in samostojnost.
- Izboljšuje komunikacijske in medkulturne veščine.
- Pripomore k sposobnosti prilagajanja.
- Pripravi na timsko delo.
- Posamezniku prinese dragocene izkušnje ter poznanstva.
- Odpira nova obzorja ter doprinese nova spoznanja/prijateljstva.

Tabela 1: Razlogi, cilji in učinki mobilnosti in opravljanja prakse v tujini

RAZLOGI	CILJI	UČINKI
Komunikacijske spretnosti v tujih jezikih so omejene.	<p>Izboljšati jezikovne spretnosti/naučiti se novega tujega jezika.</p> <p>Izboljšati strokovno besedišče.</p> <p>Komunikacija s sodelavci.</p> <p>Družiti se z domačini v prostem času.</p>	<p>Izboljšanje znanja tujih jezikov.</p> <p>Boljši stik s tujimi podjetji/izkušnje.</p>
Mednarodne izkušnje/delo v tujini.	<p>Izboljšati/nadgraditi znanje.</p> <p>Usvojiti novo znanje – uporaba novih orodij, materialov, novih postopkov dela.</p>	<p>Izboljšanje poklicno-strokovne kompetence (certifikati, priporočilna pisma, ki predstavljajo dodatne kvalifikacije v življenjepisu in prednosti pri iskanju zaposlitve).</p>
Izboljšanje poklicne kariere.	<p>Pridobiti osebne in medkulturne izkušnje v tujini.</p>	<p>Boljše možnosti na trgu dela doma in v tujini.</p> <p>Večja samozavest.</p>

Vir: Vuk (2016).

Gledano splošno so glavni cilji ob odhodu v tujino naslednji:

- Ugotoviti svoje odlike in slabosti.
- Razvijati profesionalno kariero.
- Izboljšati možnosti za zaposlitev ter nadaljnje izobraževanje.

Ko se dijak odloči za prijavo na mednarodno mobilnost in opravljanje praktičnega usposabljanja, mora predhodno napisati motivacijsko pismo. V njem opiše pričakovanja, razloge, zakaj si te izkušnje želi, in kako bo želene osebne in profesionalne cilje tudi dosegel.

Omejitev programa Erasmus+ je, da mora prijavo za odobritev nepovratnih sredstev vedno podati organizacija v imenu svojih zaposlenih oziroma slušateljev. Posamičnih prijav torej ni, posameznik se prijavi v svoji organizaciji, ta pa poda prijavo na nacionalno agencijo. Omejitev glede statusa organizacije ni, prijavi se lahko katerakoli pravna oseba,

ne samo izobraževalne ali javne ustanove. Pogoj za prijavo organizacije pa je izbran partner v tujini, s katerim organizacija pošiljateljica podpiše pismo o nameri ali memorandum o sodelovanju. S tem je tudi izbor držav dijakov in zaposlenih omejen na tiste države, iz katerih prihajajo partnerske organizacije.

Kot primer domače dobre prakse smo izbrali Srednjo poklicno in strokovno šolo Bežigrad – Ljubljana (SPSŠB Ljubljana) kot največjo samostojno srednjo šolo v Sloveniji z več kot desetimi leti izkušenj z mednarodnimi projekti ter eno od prvih štirih šol v Sloveniji, ki so leta 2015 prejele *Listino Erasmus+ za mobilnost v PIU*.

V primeru SPSŠB Ljubljana nadaljnji postopek vodi koordinator šole. Z dijaki se dogovori za srečanje in potrebno dokumentacijo. Ko ima koordinator vse potrebne informacije ter dokumentacijo, jo pošlje na zeleno podjetje, kjer naj bi dijak opravljal praktično izobraževanje, da uredijo potrebne nadaljnje korake. Sledi dogovor in potrditev z obeh strani – tako šole kot tudi podjetja – da dijak lahko prične s praktičnim izobraževanjem v podjetju. Šola tudi uredi vse potrebno glede poti (letalske karte, zavarovanje) in bivanja (namestitve v hostlu oziroma dijaškem domu, prehrano). V času trajanja mobilnosti in opravljanja dela je dijakova dolžnost, da piše dnevnik poteka dela, ki ga je opravljal. Opravlja različna dela v skladu z učno pogodbo, ki sta jo predhodno sklenili obe organizaciji. Mentor je odgovoren za dijaka in koordinira njegovo delo. V učni pogodbi so opisani učni cilji, pravice in dolžnosti udeleženca in način formalnega priznavanja delovne prakse. Obe organizaciji sodelujeta v celostnem procesu od začetka do konca praktičnega usposabljanja. V primeru zapletov ali ostalih vprašanj imajo dijaki kontakte s koordinatorjem, ki skrbi za celoten potek izvedbe praktičnega usposabljanja.

Potek delovne prakse v tujini je zelo podoben domačemu praktičnemu usposabljanju z delom. Izobraževalne ustanove imajo sklenjene akte s podjetji, kjer dijaki lahko opravljajo prakso. Šola in podjetje se v času prakse zavežeta, da bo delo potekalo v skladu s pravilnikom ter standardi, ki jih potek prakse narekuje. Praktično izobraževanje je odvisno od poklica, za katerega se dijak izobražuje. Dijaki morajo opraviti delovno prakso eno leto po končanem izobraževanju. Tudi tukaj velja učni sporazum, ki ga skleneta šola in organizacija v času opravljanja praktičnega usposabljanja.

Naše mnenje je, da je praktično usposabljanje ključnega pomena za nadaljnjo karierno pot, saj s tem dijaki pridobijo izkušnje in samozavest, ki jih bodo potrebovali pri iskanju zaposlitve. V srednjih poklicnih in strokovnih šolah imajo urejen sistem. Pomembno je, da se dijaki že predhodno vključujejo na trg delovne sile, oziroma da spoznavajo podjetja ter potek dela. S tem si dvigujejo konkurenčnost.

Poglejmo si še primer dijaka programa Logistični tehnik, ki se je udeležil mobilnosti na Finskem.

Po lastni oceni je spoznal ter se naučil veliko novih ter zanimivih stvari. Najbolj ga je navdušila šola s šolsko infrastrukturo, saj je zelo dobro opremljena, ima tudi lastno skladišče, v katerem se izobražujejo dijaki logistike. Tudi vozni park ga je pozitivno

presenetil, saj ima šola v lasti kar nekaj sodobnih tovornih vozil, avtobusov, viličarjev ter drugih vozil, s katerimi se logisti srečujejo pri svojem delu. Vsa ta vozila uporabljajo dijaki med šolanjem. Razočaralo ga je le to, da ni mogel voziti in upravljati večine teh vozil, saj zanja ni imel opravljene teorije iz varstva pri delu, kot so imeli finski dijaki. Mobilnost je doživel zelo pozitivno, saj se je naučil kar veliko novih stvari, doživel je marsikaj, česar drugače ne bi, ter spoznal nove ljudi. Mobilnost bi priporočil tudi ostalim dijakom, saj je odlična izkušnja v življenju. Nikakor mu ni žal, da se je odločil za mobilnost, in če bi imel priložnost, bi se zagotovo udeležil ponovno. Meni, da je pridobil neprecenljivo izkušnjo, in žal mu je, da se je tako hitro končalo (Milenkov, 2016).

5 NOVE SMERNICE NA PODROČJU MOBILNOSTI V POKLICNEM IZOBRAŽEVANJU

Trg dela se nenehno spreminja. Zahteve po vse večjem znanju in izobrazbi se spreminja s časom. Strateški okvirji Evropske komisije za področje izobraževanja ugotavlja, da se posamezniki lažje prilagodijo spremembami, če so usvojili potrebne temeljne spretnosti, bralno, matematično pismenost, znanje tujih jeziko ter naravoslovno ter digitalno pismenost (Evropska komisija, 2012).

Gre torej za povsem novo paradigmo integracije šole v okolje in povezovanje na vseh ravneh v lokalnem, regionalnem, nacionalnem. Šole želijo izobraziti na čim višjem nivoju dijake, zato si srednje šole prizadevajo dvigovati kvaliteto programov in načina predaje znanja. Svoje razvojne strategije vedno bolj usmerjajo v umestitev in prepoznavnost v mednarodnem okolju s številnimi mednarodnimi projekti, izmenjavami in delovanjem v mednarodnih združenjih in raznih delovnih telesih EU ter sodelovanjih na mednarodnih konferencah in drugih dogodkih (Lipič).

Tudi vloga učitelja se je drastično spremenila. Iz tradicionalnih oblik faktografskega znanja njegova vloga prehaja predvsem v nudenje podpore dijakom pri razvijanju njihovih kompetenc in naravnosti, ki jih bodo le-ti potrebovali uspešno življenje in delo v sodobni družbi. Za razvoj teh možnosti se mora učiteljski zbor sistematično in kritično ukvarjati s kakovostjo svojega dela, preseči tradicionalno mišljenje, ki učiteljem branijo spreminjati ustaljeno prakso poučevanja. Za uveljavljanje sodobnih pristopov k poučevanju so potrebni odprtost za novosti in premiki v pojmovanju učiteljev, da bi pričeli svojo vlogo dojemati v smislu spodbujevalcev aktivnega učenja, namesto da se vidijo kot prenašalci gotovega znanja, s čimer učence pasivisirajo. (Sentočnik S. , 2013)

6 MEDNARODNA UČNA MOBILNOST SLOVENSКИH DIJAKOV

Med državami gostiteljicami, ki so na praktično usposabljanje sprejele dijake slovenskih poklicnih in strokovni šol v času mobilnosti, izstopata Finska ter Nemčija, ki ju je obiskalo 17 oz. 16,5 % dijakov izmed 4.030, ki so v obdobju 2007–2017 odšli na mobilnost v tujino. Sledi Španija s 14 %, prvih pet držav pa zaključujeta še Velika Britanija z 8 % in Malta s 7 %. Dijaki ugotavljajo, da jim izobraževanje in praktično usposabljanje ter bivanje v tujem, nepoznanem okolju koristijo tako na osebnostnem kot na poklicnem področju. Dijaki se domov vračajo z novimi idejami, kulturno in jezikovno izkušnjo. Dijaki se v času izmenjave znebijo strahu ter se bolj odprejo za novosti ter razgiban urnik, ki jih čaka med delovnim dnevom. Njihovi pozitivni odzivi so tisti, ki motivirajo in spodbujajo sovrstnike, da se udeležijo in doživijo izkušnjo mobilnosti tudi sami (CMEPIUS, 2016).

Dijaki vidijo odhod v tujino kot možnost za bogato izkušnjo ter veliko priložnost za (Fister, 2016):

- izboljšanje znanja tujega jezika,
- izboljšanje strokovnega in tehničnega znanja,
- osebnostni razvoj, dvig samozavesti, samostojnost,
- sklepanje novih poznanstev, prijateljstev,
- nove poklicne izkušnje, mednarodno priznanost ter povečanje možnosti za kasnejšo zaposlitev.

Skupaj je bilo v zadnjih desetih letih na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja za projekte mobilnosti porabljenih nekaj več kot 24 milijonov evrov od skupno slabih 100 milijonov na vseh področjih skupaj. Za sodelovanje v programu se je odločilo 300 organizacij, ki so na usposabljanje v tujino poslale nekaj več kot 10.300 posameznikov (CMEPIUS, 2016).

Vzroke za to, da se dijaki najpogosteje odločijo za odhod v že naštetih države, gre iskati v geografski zanimivosti in oddaljenosti (vse države so vsaj 600 km oddaljene od Slovenije), sektorske specifičnosti, predvsem pa tudi v t. i. »cool« faktorju. Pri pogovoru s prijatelji ali z bodočimi delodajalci omemba določene države zveni boljše kot omemba druge. Po podatkih, ki jih na šolah zbirajo z anketnimi vprašalniki ob povratku dijakov z mobilnosti v tujini, ima faktor privlačnosti zelo pomembno vlogo pri izbiri partnerskih organizacij. Tako je na primer na SPSŠB Ljubljana sodelovanje z Madžarsko že nekajkrat zamrlo, preprosto zaradi pomanjkanja zanimanja med dijaki.

6.1 MOBILNOST NA FINSKO

Po podatkih, ki jih o zaključenih projektih programa Erasmus+ objavlja CMEPIUS, je Finska pri vrhu držav po številu slovenskih dijakov, ki odhajajo tja na mobilnost. Projekt, ki je prijavljen posamezno leto, lahko traja do 24 mesecev, zato so zadnji popolni podatki na voljo za leto 2014. Vsi projekti, prijavljeni v tem letu, so že zaključeni, poročanje za leti 2015 in 2016 pa še poteka.

V spodnji tabeli so prikazani podatki o številu slovenskih dijakov, ki so v posameznem letu odšli na mobilnost ter odstotek tistih, ki so za destinacijo izbrali Finsko (FI). *Mesto po priljubljenosti* predstavlja pozicijo, ki jo je zasedla Finska v posameznem letu po številu sprejetih slovenskih dijakov.

Tabela 2: Pregled mobilnosti slovenskih srednjih šol 2010-2014

	Dijaki SKUPAJ	Dijaki NA FI	% NA FI	Mesto po priljub. FI		Org. SKUPAJ
2010	363	102	28%	1		11
2011	373	74	20%	2		23
2012	662	134	20%	2		27
2013	748	83	11%	4		34
2014	645	100	16%	1		31

Vir: Mednarodno sodelovanje v številkah CMEPIUS (2016).

Zanimalo nas je, koliko vseh srednjih šol se je udeležilo mobilnosti znotraj programa Erasmus+. Opazna je izrazita rast tako udeležencev kot tudi števila organizacij, katerih projekti so bili odobreni. Število udeležencev se je iz leta 2010, ko je bilo udeleženi 363 dijakov, v 2013 podvojilo – na 748 dijakov. Še bolj izrazito je povečanje števila sodelujočih organizacij: z 11 leta 2010 na 34 v letu 2013 – kar za 300 %.

Zaznati je torej trend večanja števila slovenskih organizacij, ki sodelujejo v projektih mobilnosti. Od leta 2010 do 2013 je število vztrajno raslo, nato pa rahlo upadlo leta 2014, kar pa gre pripisati menjavi programa iz VŽU v Erasmus+, novim pravilom in postopkom prijave, kar je nekaterim prijaviteljem predstavlja dodatno oviro. Predvidevamo, da bodo podatki za 2015 in 2016 prikazali ponovno rast. Se je pa na drugi strani leta 2014 spremenilo trajanje mobilnosti, in sicer s povprečno dveh tednov v programu VŽU na tri tedne v letu ob začetku programa Erasmus+.

Finska kot destinacija se v celotnem obdobju giblje v vrhu držav, z izjemo v letu 2013, za katero pravega razloga nismo uspeli ugotoviti. Število sodelujočih organizacij je bilo najvišje, ravno tako število organizacij, ki so dijake pošiljale na Finsko. Predvidevamo pa, da bi lahko bil razlog v večji diverzifikaciji partnerjev, saj se je skupno število držav, kamor so Slovenske organizacije pošiljale dijake, povzpел s 15 leta 2010 na 18 leta 2012 in 21 leta 2013.

Tabela 3: Pregled mobilnosti na SPSŠB Ljubljana 2010-2014

	Dijaki SKUPAJ	Dijaki NA FI	% NA FI	Mesto po priljub. FI	Partnerjev SKUPAJ
2010	20	12	60%	1	6
2011	26	10	38%	1	7
2012	25	11	44%	1	8
2013	25	11	44%	1	5
2014	28	14	50%	1	7

Vir: Mednarodno sodelovanje v številkah CMEPIUS (2016) in interno gradivo SPSŠB Ljubljana SPSŠB (2016).

Za primerjavo si pogledjmo še trende na izbrani šoli – SPSŠB Ljubljana.

Podobno kot velja na nacionalni ravni, število dijakov, ki so vključeni v programe mobilnosti, narašča. Rahlo odstopanje je sicer zaznati v letih 2012 in 2013, kar pa gre pripisati dejstvu, da leta 2010 niso bila porabljena vsa sredstva in se je s podaljšanjem projekta nekaj dodatnih mobilnosti izvedlo še v letu 2011.

Tudi število partnerjev je do leta 2012 vztrajno raslo, leto 2013 pa je po podatkih internega gradiva organizacije predstavljalo prelomno leto, ko so se evalvirali učinki preteklih let in se je naredila selekcija partnerskih organizacij, zato tudi odstopanje od trenda. Od leta 2014 število ponovno raste in je v letu 2016 že prešlo mejo 10 organizacij.

Finska ves čas ostaja na prvem mestu po državah partnericah, kjer se število partnerskih šol ves čas giblje med 3–4, v odstotkih pa v povprečju med 40 in 60 odstotkov vseh mobilnosti.

Opazen je torej trend vedno večjega števila tako udeležencev kot organizacij, ki sodelujejo v mobilnostih programa Erasmus+. Po podatkih CMEPIUS-a ostaja le še manjši odstotek tistih šol, ki še nikoli niso sodelovale s prijavo na katerega od razpisov programa Erasmus+ ali njegovih predhodnikov. Iz tega tudi sklepamo, da je obveščenost o možnostih, ki jih program ponuja, dobra. Šole pa tudi spoznavajo, da je dodana vrednost, ki jo sodelovanje v mednarodnih projektih prinaša, pomembna tako za razvoj in nadaljnjo pot posameznikov, kot tudi za promocijo in razvoj šole, ki s tem v svoje klopi pritegne bolj raznovrstne in uspešne dijake.

7 MOBILNOST V ŠPANIJO

Tabela 4: Pregled mobilnosti na SPSŠB Ljubljana 2010-2014

	Dijaki SKUPAJ	Dijaki V ES	% NA FI	Mesto po priljub. FI	Org. SKUPAJ
2010	363	64	18%	3	11
2011	373	57	15%	3	23
2012	662	66	10%	3	27
2013	748	116	16%	2	34
2014	645	166	26%	2	31

Vir: Mednarodno sodelovanje v številkah CMEPIUS (2016).

Zanimalo nas je, koliko vseh srednjih šol se je udeležilo mobilnosti znotraj programa Erasmus+. Opazna je izrazita rast tako udeležencev kot tudi števila organizacij, katerih projekti so bili odobreni. Število udeležencev se je iz leta 2010, ko je bilo udeleženi 363 dijakov, v 2013 podvojilo – na 748 dijakov. Še bolj izrazito je povečanje števila sodelujočih organizacij: z 11 leta 2010 na 34 v letu 2013 – kar za 300 %.

Zaznati je torej trend večanja števila slovenskih organizacij, ki sodelujejo v projektih mobilnosti. Od leta 2010 do 2013 je število vztrajno raslo, nato pa rahlo upadlo leta 2014, kar pa gre pripisati menjavi programa iz VŽU v Erasmus+, novim pravilom in postopkom prijave, kar je nekaterim prijaviteljem predstavlja dodatno oviro. Predvidevamo, da bodo podatki za 2015 in 2016 prikazali ponovno rast. Se je pa na drugi strani leta 2014 spremenilo trajanje mobilnosti, in sicer s povprečno dveh tednov v programu VŽU na tri tedne v letu ob začetku programa Erasmus+.

Španska destinacija nekoliko manj obiskana, kot Finska, pa vendarle je visoko na lestvici, za leto 2013 se je povzpela na 2 mesto, kar pomeni, da se dijaki vedno več odločajo za mobilnost+ v Španijo.

7.1 MOBILNOST V PRIHODNOST

Za konec se dotaknimo še diskusije o mobilnosti v prihodnosti. Ugotovili smo že, da se vsako leto povečuje število opravljenih mobilnosti. Predvidevamo, da se bo trend nadaljeval tudi v prihodnje – tudi zaradi bogatih izkušenj, ki jih udeleženci pridobijo v času mobilnosti v tuji državi. Skozi delo smo ugotavljali, kako mobilnost vpliva na posameznika oz. skupino, in lahko trdimo, da imajo posamezniki pozitivne izkušnje.

Mobilnost in kroženje znanja sta ključna dejavnika pri napredovanju v gospodarstvu. Poleg kulturnih in jezikovnih dejavnikov na mobilnost vplivajo tudi institucionalni dejavniki. Mobilnost dijakov vpliva na državo gostiteljico na makroekonomski ravni: s povečanim povpraševanjem tuji gostje vplivajo na večjo fleksibilnost gospodarstva, vplivajo na domače povpraševanje s trošenjem za nastanitev, hrano in prosti čas. Izobraževanje in

delovna praksa v tujini pospešujeta prenos tehnologije, pridobljena znanja pa se prenaša v domače okolje. Vse to naredi udeležence bolj ozaveščene, razgledane, jezikovno podkrepljene, samozavestnejše in z boljšimi priložnostmi za delo in osebnostni razvoj. Ključnega pomena je, da se dijakom oz. bodoči delovni sili predstavi, da je mobilnost+ zelo koristna izmenjava, kajti predstavlja izjemno izkušnjo, ki jo lahko pridobijo s samim vključevanjem v tuje države. Vedno bolj so zahtevni delodajalci, zato menimo, da vsak ki se udeleži izjemne priložnosti, pridobi izrazito več znanja, s tem pa si poveča možnosti ter kompetence, ki so za deloajalca še kako pomemben dejavnik. Dijaki s tem pridobijo znanje, novo izkušnjo, obnovijo tuj jezik, ki je dan danes osnova za sodelovanje s poslovnimi partnerji ter na splošno v življenju, da obvladajo vsaj en tuj jezik. Menimo tudi, da vsak, ki ima možnost to izkušnjo tudi zagrabi, ker so zavestni glede pridobljene izkušnje in konec koncev, kaj s tem pridobijo. Smiselno bi bilo poudariti in statistično voditi podatke, koliko dijakov vstopa v Slovenijo na izmenjavo, kar za enkrat še nimamo podatkov težko določimo ali je primerljivo z našimi dijaki ali ne. Po našem mnenju bi se lahko boljše združile agencije, Slovenska in tuje, da primerjajo in pripravljajo analize, koliko dijakov letno odputuje na mobilnost+.

8 UČNA MOBILNOST VEDNO BOLJ POMAMBNA

Učna mobilnost je vse pomembnejša, t.i. mednarodna mobilnost zaradi pridobivanja novih spretnosti, je eden izmed osnovnih načinov, na katerega lahko posameznik, zlasti mladi, izboljšajo svojo zaposljivost in osebni razvoj. Študije potrjujejo, da učna mobilnost povečuje človeški kapital, saj mladi dobijo dostop do novega znanja ter razvijejo nove jezikovne spretnosti in medkulturne spretnosti. Poleg tega se delodajalci zavedajo teh koristi in jih cenijo. Bolj verjetno je, da bodo Evropejci, ki so mobilni v mladosti v obdobju učenja, mobilni tudi pozneje v življenju kot delavci. (CMEPIUS, 2016)

Učna mobilnost ima pomembno vlogo pri zagotavljanju večje odprtosti sistemov izobraževanja in usposabljanja ter zavodov za izobraževanje in usposabljanje, njihove bolj evropske in mednarodne narave, boljše dostopnosti ter večje učinkovitosti. Poleg tega lahko okrepi evropsko konkurenčnost, s tem da pomaga graditi družbo z intenzivno uporabo znanja in tako prispeva k doseganju ciljev lizbonske strategije za rast in delovna mesta. V sedanji mednarodni gospodarski krizi Komisija poudarja, da so vlaganja v izobraževanje in usposabljanje odlična. Poudarila je tudi, da v času gospodarske krize potrebno ohraniti vlaganje v znanje in spretnosti kljub skušnjavi, da bi v takih razmerah sredstva preusmerili stran od teh dejavnosti. Zato bi morala biti mobilnost udeležencev učenja del prenovljenih prizadevanj za graditev spretnosti in sposobnosti evrope za mednarodno inovativnost in konkurenčnost. Pomaga tudi premostiti paradoks nemobilnosti, ko celo danes v hudi krizi v nekaterih državah in sektorjih zaradi pomankanja spretnosti ostajajo delovna mesta nezasedena. Učna mobilnost je koristna še drugače. Tako lahko na primer pomaga v boju proti izolacionizmu, protekcionizmu in ksenofobiji, ki se pojavljajo v obdobjih gospodarske krize. Med mladimi lahko okrepi čut za evropsko identiteto in državljanstvo. Poveča lahko kroženje znanja, ki je ključno za prihodnost Evrope, temelječo na znanju. (CMEPIUS, 2016)

8.1 OVIRE UČNE MOBILNOSTI MLADIH

Dijaki imajo motivacijo ter zanimanje za mobilnost v tujino. Vendar predvidevamo, da se ne moreje udeležiti vsi mobilnosti zaradi različnih razlogov. To so lahko: pomanjkajne informacij, denarja, kulturna nepoznavanja,.. po prebiranju različne literature smo ugotovili, da se kljub veliko podanih informacij še vseeno ne odločajo za mobilnost+ tisti iz bolj denarno šibkih družin. To predstavlja največjo oviro in pa sledeč po informacijah tudi nepoznavanje oz. pomankanje informacij za samo mobilnost+, te ovire se lahko razrešijo, da se dijakom večkrat in bolj razumljivo razloži, da za samo mobilnost je poskrbljeno, tako finančno kot bivalno. Nekateri se še edno ne oločijo zaradi pomankanja znanja tujega jezika, zaradi kulturne drugačnosti, kar pa po našem menju ni ok, in ne bi smela predstavljati oviro. Menimo, da bi vsakomur, ki gre na mobilnos+ oz. izmenajvo koristilo, zaradi tujega jezika ter kulturne razgledanosti. Spodbujati mobilnost+ je ključnega pomena, zaradi vseh pozitivnih izkušenj, ki si jih pridobijo tekom samega izobraževanja. Zanimivo bi bilo, da bi uvedli mobilnost+, kot obvezni del šolskega programa in ne kot izbirajočega. S tem bi dijaki pridobili resnično veliko znanja izgubili

bi strah pred nepoznanim. Tudi razlike ne bi bile toliko očitne, ker bi se dejansko morali vsi udeležiti mobilnosti+ brez izjeme.

9 ANALIZA

Iz dobljenih podatkov lahko sklepamo, da so šole praviloma precej dobro obveščene o možnostih, ki jih ponuja program Erasmus+. Dostop do informacij o postopkih prijave je razširjen med organizacijami. Vse potrebne informacije praviloma pridobijo pri koordinatorjih znotraj šole, slednji pa pri nacionalni agenciji CMEPIUS, ki skrbi za prijavnne postopke, dokumentacijo ter nudi tudi strokovno podporo.

Dijaki in učitelji pozitivno dojemajo izkušnjo mobilnosti. V obravnavani literaturi je zaznati skupno rdečo nit vsem prispevkov z opisi izkušenj: udeleženci mobilnosti se vračajo domov z izkušnjo, ki jih bo pozitivno zaznamovala za vse življenje in bi svojim sovrstnikom oziroma kolegom vsekakor priporočili, da se tudi oni udeležijo mobilnosti in si naberejo neprecenljive izkušnje.

Veliko dijakov je podalo izjavo, da bi se mobilnosti z veseljem ponovno udeležili, če bi le imeli možnost. Tudi strokovni delavci in koordinatorji se vsakič znova veselijo izkušnje.

Postopek prijave na mobilnost programa Erasmus+ sicer poteka decentralizirano, torej na nivoju posamezne države, vendar je primerljiv med državami in imajo tako vsi enake možnosti za udeležbo na mobilnosti.

9.1 PREVERJENJE HIPOTEZ TER UGOTOVITEV IN PREDLOGI IZBOLJŠAV

1. hipoteza: učitelji in dijaki so ustrezno obveščeni o možnostih mednarodne mobilnosti programa Erasmus+

Preverili smo, ali so učitelji in dijaki ustrezno obveščeni o možnostih mednarodne mobilnosti programa Erasmus+. Ugotovitve kažejo, da je obveščenost dobra in da se organizacije, ki v programu ne sodelujejo, za to odločijo zavestno in ne ker za program in možnosti, ki jih ponuja, ne bi vedeli. S tem hipotezo tudi potrjujemo.

2. hipoteza: učitelji in dijaki imajo pozitivne izkušnje z mednarodno mobilnostjo Erasmus+

Preučevali smo potek ter izkušnje na primeru dijakov na mobilnosti na Finsko. Slovenski dijaki imajo pozitivne in izjemno bogate izkušnje, na podlagi podanih rezultatov in mnenj dijakov hipotezo smo lahko potrdili.

3. hipoteza: postopki priprave in izvedbe mobilnosti v slovenskih srednjih poklicnih šolah so primerljivi s finskim ter španskim.

Dijaki imajo enake možnosti za izkušnjo praktičnega usposabljanja v tujini. Podatki kažejo, da se odhod na mobilnost v tujino vedno bolj spodbuja, pridobljene bogate izkušnje pa

prispevajo tudi k vse pogostejši odločitvi za odhod. Poudarek je na izboljševanju tujega jezika ter pridobivanju novih osebnih in strokovnih izkušenj. Trend prikazuje, da se vsako leto povečuje število organizacij, ki sodelujejo na področju mobilnosti. Tudi to hipotezo potrjujemo.

Primerjali smo tudi Finsko in Španijo in ugotovili naslednje:

Po raziskavah in primerjavah za Finsko in španijo smo ugotovili, da imajo vsi dijaki enake možnosti, sicer se po podatkih sodeč bolj odločajo za izmenjavo na finsko, kajti španija je na 2-3 mestu. Predvidevamo, da se za finsko odločajo zaradi boljše razvitosti in priljubljenosti, španija nam je bližje ter nekako bolj poznana. Hipotezo tudi tokrat potrdimo. Kar se samega izobraževanja tiče je finska dosti bolj razvita, kar se tehnologije tiče, tudi opisovali smo, kako so napredni že v samem izobraževalnem sistemu. Španija sodeč po branju literature ni ravno na istem nivoju. Menimo, da dijake privabi, kultura, ki je zelo različna od Slovenske.

10 ZAKLJUČEK

V zadnjih nekaj letih se soočamo s spoznanjem, da imata izobraževanje in usposabljanje ključno vlogo pri soočanju s socialno-ekonomskimi, demografskimi, okoljskimi in tehnološkimi spremembami, s katerimi se srečuje Evropa. Odprt šolski sistem, vključenost v širše evropsko okolje in sodelovanje izobraževalnih ustanov v mednarodnih projektih niso več le opcijška, dodatna ponudba, ampak postajajo že skoraj obvezna. To je tudi prav, saj je to edini način, če se želimo zoperstaviti ksenofobiji, nacionalizmu in drugim oblikam nestrpnosti, katerih gonilo je strah pred nepoznanim. Prav mednarodne izmenjave in mobilnosti lahko močno pripomorejo k spoznavanju drugih kultur in posledično večje strpnosti.

Vseživljenjsko učenje opredeljujemo kot temeljno načelo, ki zajema vse oblike učenja, hkrati pa vpliva tudi na kakovost in učinkovitost izobraževanja in usposabljanja. Znanje, izobrazba in osebnostne lastnosti so najpomembnejši dejavniki pri preprečevanju revščine in socialne izključenosti. Temeljna vloga izobraževalnih ustanov je, da svojo pozornost usmerijo v izpopolnjevanje individualnih lastnosti slušateljev, upoštevajo njihove značilnosti in da sistematično dvigujejo njihovo samopodobo, motivacijo, kritično mišljenje, inovativnost ter ambicije. Predvsem pa velja, da je vsak posameznik pomemben, edinstven, in da je posamezno okolje razvito le toliko, kolikor je razvit njen najšibkejši člen. In prav to mobilnosti z delovno prakso v tujini tudi naslavlja.

Skozi delo smo s pregledom različne literature ugotovili, da se vedno več dijakov poslužuje mobilnosti zaradi bogatih izkušenj, ki jih odhod in opravljanje delovne prakse v tuji državi ponuja. Statistični podatki kažejo, da vsako leto več dijakov odide na mobilnost. Tudi postopki prijave in dokumentacija, ki so lahko za začetnike zastrašujoči, se vsako leto poenostavijo. Tudi spodbujanje in ozaveščenost organizacij sta iz leto v leto boljša. Izkušnja pripomore k boljšim poklicnim referencam ter osebnostnemu razvoju posameznika, hkrati pa lahko pomeni tudi prenos dobrih praks tako v učno okolje kot tudi kasneje k delodajalcu.

Veliko je odvisno tudi od vsakega posameznika – kako razmišlja, kakšen pogled ima na možnosti, ki jih ponuja mobilnost, kaj lahko s tem pridobi ter nadgradi pri sebi. Veliko je tudi odvisno od socialnega okolja in družine. Glede na nove trende in posledice nedavne ekonomske krize si dijaki želijo izstopati, s čimer si pridobijo možnost boljše in hitrejše zaposlitve.

Zanimiva bi bila tudi primerjava števila in izkušnje dijakov, ki na mobilnost prihajajo v Slovenijo. Zaradi načina prijave CMEPIUS te evidence ne vodi, šole pa teh podatkov ne objavljajo javno.

Če zaključimo z besedami enega od dijakov, ki je bil na enomesečni mobilnosti v španski prestolnici v tovarni enega od proizvajalcev tovornjakov: »V enem mesecu na praksi v Madridu sem se naučil več kot v vseh letih doma skupaj.« Naj le še dodamo, da koordinatorji, ki v Sloveniji sprejemajo tuje dijake, njihove izkušnje opisujejo na povsem

enak način. Ne gre torej za slabost enega ali drugega izobraževalnega sistema, ampak resnično za doprinos, ki ga prinese mobilnost in bivanje v tujini.

LITERATURA IN VIRI

- Čelebič, T. (2008). Mednarodna mobilnost študentov in pedagoškega osebja v terciarnem izobraževanju. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
- CMEPIUS. (2011). *Poti internacionalizacije*. (K. Miklavčič, Ured.) Ljubljana: Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja.
- CMEPIUS. (2016). *Erasmus+ vodnik za prijavitelje 2017 (različica 1)*. Pridobljeno 22. 5 2017 iz http://www.erasmusplus.si/wp-content/uploads/2016/10/erasmus-plus-programme-guide_sl_2017.pdf
- CMEPIUS. (2016). *Mednarodno sodelovanje v številkah*. Pridobljeno 15. 12 2016 iz statistike.cmepius.si
- CMEPIUS. (2017). *Program Erasmus+*. Pridobljeno 20. 5 2017 iz www.erasmusplus.si
- Evropski parlament. (11. 12 2013). *Uredba o uvedbi programa "Erasmus+", program Unije za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport (EU 1288/2013)*. Pridobljeno 22. 5 2017 iz Uradni list Evropske unije: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1288>
- Fister, S. (2016). Pomen mednarodne učne mobilnosti za dijake srednjih poklicnih in strokovnih šol. *Mednarodne mobilnosti, partnerstva in projektno sodelovanje - izziv in priložnost za srednje poklicne in strokovne šole* (str. 30-40). Ljubljana: Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad.
- Flander, A., & Klemenčič, M. (2013). *Evalvacija učinkov programa erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji*. Ljubljana: Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja.
- Govekar-Okoliš, M. K. (2010). *Praktično usposabljanje dijakov v delovnih organizacijah in primeri praks*. Ljubljana.
- Milenkov, M. (2016). Mobilnost 2015, Tampere, Finska. *Mednarodne mobilnosti, partnerstva in projektno sodelovanje - izziv in priložnost za srednje poklicne in strokovne šole*. Ljubljana: Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad.
- MIZŠ. (2017). *Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije*. Pridobljeno 20. 5 2017 iz www.mizs.gov.si
- OECD. (2016). *Education at a Glance 2016: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.
- Sentočnik, S. (2013). *Študija učinkov programa Vseživljenjsko učenje na osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritet*. Ljubljana: Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja.
- Sentočnik, S. (2013). *Študija učinkov programa Vseživljenjsko učenje na osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritet*. Ljubljana. . Ljubljana.
- Therborn, G. (1995). *European modernity and beyond : the trajectory of European societies, 1945-2000*. London: Thousand Oaks.
- UNESCO. (1993). *Mednarodna klasifikacija izobraževanja (ISCED)*. Paris: UNESCO.

- Vilič Klenovšek, T. (2001). Ugotavljanje in razvoj kakovosti v srednješolskem izobraževanju odraslih. *Ponudimo odraslim kakovostno srednjo šolo*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Vuk, Ž. (2016). Nove smernice na področju mobilnosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju generirajo potrebo po uvajanju ECVET-ogrodja. *Mednarodne mobilnosti, partnerstva in projektno sodelovanje - izziv in priložnost za srednje poklicne in strokovne šole* (str. 48-52). Ljubljana: Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad.
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1), Uradni list RS, št. 79/06 (2006).